

NIEZALEŻNOŚĆ W KINIE

Grupa docelowa: studenci kierunków filmoznawczych, filmowych i artystycznych; uczniowie szkół średnich zainteresowani kinem i zastanawiający się nad rozpoczęciem nauki w szkole filmowej; początkujący reżyserzy i producenci; osoby zainteresowane pracą na planie, procesem powstawania filmu oraz produkcją filmową, a także finansowym aspektem tworzenia filmów

Określenie czym dokładnie jest „niezależność” w kinie to trudne zadanie. Każdy rozumie ją nieco inaczej i bierze pod uwagę inne kryteria. Na pierwszy plan wysuwa się często niezależność finansowa, uważana przez wielu za podstawę oryginalnej twórczości autorskiej. Inni tymczasem skupiają się przede wszystkim na aspekcie fabularnym czy narratologicznym, podkreślając, że kino niezależne wyróżnia się przede wszystkim sposobem opowiadania i wybranymi tematami. Przyglądnijmy się bliżej temu problematycznemu zjawisku.

I. Problematyczna definicja

Istnieje wiele definicji kina niezależnego. Do jednej z trafniejszych należy ta sformułowana przez krytyka filmowego Rogera Eberta na łamach „Chicago Sun Times”: *Film niezależny to produkcja zrealizowana poza tradycyjnym systemem studyjnym, często z wykorzystaniem niekonwencjonalnych form finansowania, przede wszystkim zaś nakręcona z potrzeby wyrażenia artystycznej wizji reżysera, a nie dla przewidywanych zysków.* [źródło: Andrzej Pitrus, *Porzucone znaczenia*, Kraków 2010, s. 9]

Propozycja ćwiczenia: Kierując się definicją Rogera Eberta wypisz nazwiska reżyserów, którzy twoim zdaniem są twórcami niezależnymi. Uzasadnij swój wybór.

Sposób postrzegania niezależności w filmie w dużym stopniu zależy od punktu widzenia. Inaczej patrzy na nią krytyk filmowy, a inaczej praktyk, bezpośrednio zaangażowany w proces tworzenia filmu.

Materiał wideo: Posłuchaj, jak Colleen Atwood opowiada o tym, jak wygląda niezależność w filmie z punktu widzenia kostiumografki. [NIEZALEŻNOŚĆ W KINIE (00:00-11:46)]

II. Potrzeba instytucjonalnego wsparcia

Kino niezależne często korzysta z nietypowych źródeł finansowania. Nie jest finansowane przez wielkie wytwórnie, lecz środki zbierane są w inny sposób. Popularne metody to: dotacje i granty, nagrody finansowe, crowdfunding, środki własne oraz programy wsparcia oferowane przez festiwale i organizacje, np. Sundance Institute.

Festiwal OFF CAMERA co rok włącza się w finansowe wsparcie niezależnych projektów filmowych poprzez nagrody pieniężne dla szczególnie obiecujących twórców. Nagroda w Konkursie Głównym „Wytyczanie drogi” jest przeznaczona dla początkujących twórców, którzy będą mogli ją przeznaczyć na swój kolejny film.

Materiał wideo: Posłuchaj, jak Dyrektor Artystyczna Festiwalu Netia Off Camera, Anna Trzebiatowska, opowiada o potrzebie instytucjonalnego wsparcia niezależnych twórców.

[NIEZALEŻNOŚĆ W KINIE (00:00-01:42)]

Materiał wideo: Posłuchaj, jak Dyrektor Festiwalu OFF CAMERA, Szymon Miszczak, tłumaczy, dlaczego należy wspierać niezależnych twórców.

[NIEZALEŻNOŚĆ W KINIE (01:42-02:13)]

III. Kino niezależne a Hollywood

Praca nad niezależnymi projektami różni się pod wieloma względami od pracy nad filmami realizowanymi wewnątrz współczesnego systemu studyjnego.

Oto niektóre z różnic:

- Relacje na planie

Nad niezależnymi projektami filmowymi pracuje znacznie mniejsza ilość osób. Większość z nich podchodzi do projektu bardzo osobiście i emocjonalnie (zdarza się, że twórcy finansują projekty z własnych pieniędzy). Zupełnie inne są relacje na planie – zamiast sformalizowanego stosunku pracy, hierarchii i niemal korporacyjnej dokładności, w pracy nad tego typu filmami panuje przyjacielska i rodzinna atmosfera.

Materiał wideo: Posłuchaj jak o tej różnicy opowiada legendarna duńska aktorka Anna Karina, jedna z twarzy francuskiej Nowej Fali.

[NIEZALEŻNOŚĆ W KINIE (02:13-02:59)]

- Rola reżysera

W małych, niezależnych projektach, reżyser jest twórcą swojego filmu. To do niego należy znaczna większość decyzji, to on sprawuje kontrolę nad całością produkcji, która ma odpowiadać jego wizji artystycznej. Można wręcz powiedzieć, że reżyser filmu niezależnego jest *autorem filmowym*.

Tymczasem w mainstreamowym kinie reżyser bywa tylko wykonawcą wizji zaprezentowanej mu przez producentów lub wytwórnię. Nie ma możliwości autorskiej ingerencji w film, musi trzymać się jasno określonych wytycznych, stylu oraz harmonogramu zdjęć.

Materiał wideo: Posłuchaj jak reżyserka Allison Anders opowiada o stylu pracy nad hollywoodzkimi produkcjami oraz serialami telewizyjnymi (np. „Sex w wielkim mieście”).

[NIEZALEŻNOŚĆ W KINIE (02:59-06:21)]

- Niezależność twórcza

Kiedy jest się reżyserem pracującym w ramach współczesnego systemu studyjnego, właściwie nie da się zdobyć całkowitej niezależności. Istnieją jednak reżyserzy, tacy jak Martin Scorsese czy bracia Coen, którzy zdobyli swoją wysoką pozycję właśnie dzięki kinu niezależnemu. Kiedy zostali zatrudnieni do pracy nad wielkimi produkcjami finansowanymi przez studia, zachowali znaczną część swojej niezależności.

Materiał wideo: Posłuchaj, jak o tego rodzaju procesie opowiada reżyserka Allison Anders. [NIEZALEŻNOŚĆ W KINIE (06:21-07:15)]

- Tematy filmów

Kino niezależne różni się od kina hollywoodzkiego także podejmowanymi tematami. Niezależni reżyserzy często koncentrują się na kontrowersyjnych, nietypowych zagadnieniach, poruszają tematy tabu i nie boją się zadawać trudnych pytań dotyczących człowieka i jego miejsca w świecie. W kinie niezależnym liczy się opowiadana historia, jej szczerłość i trafność. Tymczasem w kinie hollywoodzkim fabuła filmu często nie ma zbyt wielkiego znaczenia – część współczesnych wielkich produkcji bywa nawet określana mianem *postfabularnych*. Także tematy są bardziej zachowawcze i pozbawione kontrowersji.

Materiał wideo: Posłuchaj jak Josh Radnor opowiada o rozmywających się granicach kina niezależnego oraz jego fabułach. [NIEZALEŻNOŚĆ W KINIE (07:15-09:03)]